

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 160/2023 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen tekijänoikeuslain muuttamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Pekka Aittakummun /kesk ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 160/2023 vp:

Millä perusteella hallitus on valinnut jättää yksittäisen teknisen toteutustavan eli verkkokirjahyllyt pois korvauksen piiristä, kun verkkokirjahyllyjen teokset perustuvat kirjastojen

hankkimiin lisenssiin kuten muutkin kirjastojen e-teokset ja

millä perusteella äänikirjojen lukijat ollaan tuomassa jakamaan nimenomaisesti kirjailijoille ja kääntäjille myönnettyä määrärahaa ja miten äänikirjojen lukijoiden korvausten

arvioidaan kehittyvän hallituskauden aikana?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Esityksessä ei ole kyse tekijänoikeudellisesta korvauksesta. E-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäyttö on luvanvaraista eikä korvausoikeus perustu mihinkään direktiiviin tai muuhun määräykseen toisin kuin fyysisten kirjojen lainauskorvaus. Esityksen lähtökohtana on ollut, että muuttunutta aineistojen käyttöä aletaan korvata kulttuuripoliittisista näkökulmista käsin.

Hallituksen esityksen valmistelua on ohjannut se, että uuden korvausoikeuden tulee olla perusteiltaan selkeä ja tarkkarajainen ja sen soveltamisala yksiselitteisesti luettavissa pykälästä. Tavoite perustuu siihen, että kyseessä ei ole tekijänoikeudellinen, lainauskorvaukseen verrattava korvaus, vaan kulttuurin tukea muistuttava korvaus.

Korvauksen säätämiseen ei ole ulkoapäin tulevaa velvoitetta. Ehdotettu e-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäytön korvaus eroaa näin perusteiltaan painettujen kirjojen lainauksesta maksettavasta lainauskorvauksesta, johon EU:n vuokraus- ja lainausdirektiivi velvoittaa jäsenvaltioita.

Verkkokirjahyllyt rajautuvat pois esityksen soveltamisalasta. Verkkokirjahylly on kaupallinen palvelu, joka koostuu palveluntarjoajan ennalta määrittelemästä teosvalikoimasta.

Verkkokirjahyllypalveluita hankitaan yleensä yhteisöjen ja yritysten henkilökuntien käyttöön. Jos esimerkiksi korkeakoulun kirjasto hankkii verkkokirjahyllypalvelun henkilöstön ja opiskelijoiden käyttöön, tällöin ei hankita käytettäväksi tiettyjä nimikkeitä vaan koko palvelussa tarjolla oleva valikoima. Aineistoja käytetään verkkokirjahyllypalvelussa, joka voi sijaita ulkomailla, eivätkä e-kirjat ja e-äänikirjat tule osaksi kirjaston kokoelmaa. Verkkokirjahyllypalveluissa aineistoilla ei ole myöskään ennalta määriteltyä rajattua käyttöaika.

Ehdotetulla ratkaisulla e-aineistojen kirjastokäyttöä ja korvaukseen tarvittavan määrärahan suuruutta on mahdollista jossain määrin ennakoida. Verkkokirjahyllypalvelun käytön määrät ovat puolestaan vaikeammin ennakoitavissa, ja käytön tilastointi ja korvauksen määrittelyperusteet ovat haasteellisia. Koska ulkomaisia tekijöitä ei ole mahdollista rajata pois korvauksen soveltamisalasta, verkkokirjahyllypalveluiden, jotka usein ovat ulkomaisia palveluita, ja niihin sisältyvien ulkomaisten tekijöiden teosten käyttö lisäisi todennäköisyyttä korvausten maksamiseen ulkomaille kotimaisten tekijöiden sijasta.

Korvausoikeuden valmistelua on alusta asti ohjannut se, että kyse ei ole tekijänoikeudellisesta korvauksesta eikä korvausoikeuden säätämiseen edes tekijälle ole ulkopuolelta tulevaa velvoitetta. Korvauksen perusteena on korostunut kulttuurin ja luovan työn ammattilaisten tukeminen.

Perusteena e-äänikirjojen lukijoiden lisäämisellä korvauksen saajiksi on ollut tuki luovan työn ammattilaisille. Ehdotusta on ohjannut myös esittävien taiteilijoiden oikeuksien parantamiseen liittyvä tasavertaisen ja oikeudenmukaisen kohtelun periaate. Lukijan panos on välttämätön e-äänikirjan olemassaololle. Äänikirjojen lukijoille maksetaan vastaavan kaltaista korvausta esimerkiksi Tanskassa, Kanadassa ja Isossa-Britanniassa.

Perinteisen lainauskorvauksen piirissä olevien fyysisten aineistojen lainaamisen ja e-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäytön kehitystä, samoin kuin korvausten kokonaismäärärahan riittävyttä ja kohdentumista seurataan. Tarvittaessa määrärahan mahdolliseen riittämättömyyteen reagoidaan talousarvion ja julkisen talouden suunnitelman valmisteluprosesseissa.

Helsingissä 05.12.2023

Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala

VN/30191/2023-OKM-4

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: